

SISÄLLYS

LUKIJALLE	V
LYHENTEET.....	XII
1 TYÖLAINSÄÄDÄNNÖN PERUSTEITA	1
1.1 Työoikeuden sisältö ja merkitys käytännössä	1
1.2 Työlakien ajallinen soveltaminen	3
1.3 Velvollisuus noudattaa säännöksiä ja määräyksiä.....	4
1.3.1 Normien luonne.....	4
1.3.2 Työehtosopimuksen noudattaminen.....	7
1.3.3 Työsuhteeseen sovellettavien normien yhteensattumat.....	9
1.3.3.1 Normikollisiot.....	9
1.3.3.2 Etusijajärjestys.....	10
1.3.3.3 Edullisemmuussääntö.....	11
1.4 Työoikeudellisia sääntöjä ja periaatteita	12
1.5 Lakien ja sopimusten tulkinta.....	13
1.6 Tuomioistuimet ja muut viranomaiset työoikeudellisissa asioissa.....	15
1.6.1 Yleiset tuomioistuimet ja työsuhdesaatavien vanhentuminen.....	15
1.6.2 Työtuomioistuin	17
1.6.3 Työneuvosto	19
1.6.4 Yhteistoiminta-asiamies	20
1.6.5 Työsuojeluviranomaiset	20
1.7 Nähtävänäpito.....	21
1.8 Euroopan unionin oikeuden vaikutus	22

2	TYÖOIKEUDELLISEN SUOJAN KOHDE	24
2.1	Työtä eri oikeussuhteissa	24
2.2	Työntekijäaseman määrittäminen	25
2.2.1	Työsuhteen tunnusmerkit	25
2.2.2	Kokonaisarviointi	31
2.2.3	Soveltamisalarajaukset	32
2.3	Työsopimuksen henkilökohtaisuus	33
2.4	Työnteon uudet muodot, alustatalous ja digitalisaatio ...	35
3	TYÖSOPIMUSOIKEUS	37
3.1	Työsopimuksen solmiminen	37
3.1.1	Sopijapuolia koskevat vaatimukset	37
3.1.2	Työsopimuksen muoto	38
3.1.3	Työsopimuksen kesto – määräaikainen vai toistaiseksi voimassa oleva?	39
3.1.4	Työsopimuksen ehdot	45
3.1.4.1	Sopimusvapaus lähtökohtana	45
3.1.4.2	Kohtuuton, pätemätön ja mitätön ehto	45
3.1.4.3	Koeaikaehto	46
3.1.4.4	Kilpailukieltosopimus	49
3.1.4.5	Vaihteleva työaika	51
4	TYÖSUHTEEN OSAPUOLTEN OIKEUDET JA VELVOLLISUUDET	53
4.1	Työnantaja	53
4.1.1	Velvoitteiden ajallinen ulottuvuus	53
4.1.2	Yleisvelvoite ja lojaliteettivelvoite	53
4.1.3	Tasapuolisen kohtelun velvoite ja syrjinnän kielto	55
4.1.4	Määräaikaisten ja osa-aikaisten työntekijöiden erityissuoja	57
4.1.5	Työnantajan työnjohtovalta	58
4.1.6	Työturvallisuus	60
4.1.7	Palkanmaksuun liittyvät veloitteet	60
4.1.7.1	Suuruus, maksutapa ja -ajankohta	60
4.1.7.2	Palkkaoikeus työnteon estyessä	62

4.2	Työntekijä	68
4.2.1	Työnteko- ja uskollisuusvelvoite	68
4.2.2	Kilpailevan toiminnan kieltö sekä liike- ja ammattisalaisuuksien salassapitovelvoite	71
4.2.3	Työturvallisuus.....	72
4.2.4	Asuntoetu	72
4.2.5	Oikeus valita luottamusvaltuutettu.....	72
4.2.6	Vapaa luottamustehtävää varten ja osa-aikainen sairauspoissaolo.....	73
4.2.7	Oikeus saada työtodistus.....	73
4.2.8	Perhevapaat	74
4.3	Yhdistymisvapaus ja kokoontumisoikeus	75
4.4	Vahingonkorvausvelvollisuus	75
4.5	Liikkeen luovutuksen vaikutus.....	76
5	TYÖSUHTEEN PÄÄTTYMINEN	77
5.1	Normaalit ja poikkeukselliset päättymistavat	77
5.2	Työntekijän henkilöön liittyvä irtisanomisperuste.....	80
5.2.1	Yleinen sisältö.....	80
5.2.2	Kielletyt perusteet	82
5.2.3	Varoitus irtisanominen edellytyksenä.....	85
5.2.4	Muuta työtä irtisanomisen sijasta	87
5.3	Taloudellinen ja tuotannollinen irtisanomisperuste.....	87
5.3.1	Oleellinen ja pitkäaikainen työn vähyys.....	87
5.3.2	Uudelleensijoittaminen ja koulutus.....	89
5.3.3	Irtisanottavien valinta	92
5.3.4	Työllistymisvapaa sekä työllistymistä edistävä valmennus tai koulutus.....	93
5.3.5	Takaisinottovelvoite	95
5.4	Työsopimuksen purkaminen	96
5.5	Työsopimuksen purkautuneena pitäminen.....	97
5.6	Erytistapaukset	99
5.7	Päätämismenettely	100
5.7.1	Kohtuullinen aika	100
5.7.2	Kuuleminen ja selvittäminen	100
5.7.3	Päätämisilmoitus ja irtisanomisaika	101
5.7.4	Korvaus työsopimuksen perusteettomasta päätämisestä.....	103

6	LOMAUTTAMINEN JA OSA-AIKAISTAMINEN	104
6.1	Lomauttamisen perusteet	104
6.2	Lomautusmenettely ja lomautuksen käytännön toteutus	105
6.3	Osa-aikaistaminen	106
7	YHDENVERTAISUUS JA TASA-ARVO TYÖELÄMÄSSÄ	108
7.1	Yhdenvertaisuussäätely	108
7.1.1	Lähtökohdat	108
7.1.2	Yhdenvertaisuuden edistämisen suunnitelmallisuus ja seuranta	108
7.1.3	Syrjinnän kieltö	110
7.1.4	Häirintä	113
7.1.5	Kohtuulliset mukautukset	114
7.1.6	Vastatoimien kieltö	116
7.1.7	Syrjivän työpaikkailmoittelun kieltö	116
7.1.8	Hyvitys	117
7.2	Sukupuolten välinen tasa-arvo	117
7.2.1	Tavoitteellisuus ja suunnitelmallisuus	117
7.2.2	Syrjintä	119
7.2.3	Tietojen saanti, valvonta ja seuraamukset	123
8	TYÖEHTOSOPIMUKSEN VAIKUTUS TYÖSUHTEESSA	125
8.1	Työehtosopimuksen merkitys	125
8.2	Työehtosopimuksen määritelmä ja syntyminen	126
8.3	Työehtosopimukseen sidotut tahot	128
8.4	Työehtosopimusmääräysten vaikutus	131
8.5	Työrauhavelvoite	132
8.5.1	Aktiivinen ja passiivinen velvoite	132
8.5.2	Työtaistelutoimenpiteen tunnusmerkit	133
8.5.3	Ilmoitusvelvollisuus	135
8.5.4	Hyvityssakko	137
8.6	Yleissitova työehtosopimus työsuhteen vähimmäisehtojen turvaajana	138

9	YHTEISTOIMINTALAIN VELVOITTEET	142
9.1	Lain soveltamisala	142
9.2	Osapuolet ja neuvottelutasot	144
9.3	Henkilöstöryhmien edustajille annettavat tiedot	145
9.4	Yhteistoiminta-asiat.....	145
9.5	Yhteistoimintaan liittyviä muita säännöksiä	151
9.6	Hyvitys.....	152
10	TYÖAIKASUOJELUN PÄÄPIIRTEET	153
10.1	Työaikasuojan funktio ja kehitys.....	153
10.2	Työaikasuojan kohde	154
10.3	Työaika ja muu aika.....	160
10.3.1	Työajaksi luettava aika.....	160
10.3.2	Varallaolo	162
10.3.3	Säännöllinen työaika ja sen järjestäminen	164
10.3.4	Lisä- ja ylityö sekä hätätyö.....	169
10.3.5	Työn tekeminen yöaikaan ja vuoroissa	173
10.3.6	Työ sunnuntaina ja kirkollisena juhlapäivänä	174
10.3.7	Päivittäinen lepoaika, vuorokausilepo ja viikoittainen vapaa-aika	175
10.3.8	Työajan suunnittelu ja seuranta	176
11	VUOSILOMASUOJELU.....	178
11.1	Lähtökohdat.....	178
11.2	Ansaintasäännöt ja työssäolon veroinen aika	179
11.3	Työntekijän oikeus vapaaseen	181
11.4	Loman antaminen ja pitäminen	182
11.5	Vuosiloma-ajan palkka	184
11.6	Lomakorvaus.....	185
11.7	Vuosilomakirjanpito.....	185
12	TYÖTURVALLISUUS JA TYÖTERVEYSHUOLTO	186
12.1	Työturvallisuuslain laaja soveltamisala.....	186
12.2	Työturvallisuuden johtaminen.....	188
12.2.1	Lähtökohdat.....	188
12.2.2	Yleinen huolehtimisvelvoite.....	189
12.2.3	Riskien ja vaarojen selvittäminen sekä arviointi..	191

12.2.4	Työsuojelun toimintaohjelma.....	192
12.2.5	Työympäristön ja työn suunnittelu	192
12.2.6	Häirintä ja muu epäasiallinen kohtelu	193
12.2.7	Opetus, ohjaus ja perehdyttäminen.....	195
12.2.8	Henkilönsuojaimet, apuvälineet ja muut laitteet	195
12.3	Työntekijän velvoitteet ja oikeudet.....	196
12.4	Työnantajan ja henkilöstön välinen yhteistoiminta työsuojeluasioissa.....	197
12.5	Työterveyshuollon järjestäminen.....	200
12.5.1	Tavoite ja tarkoitus	200
12.5.2	Lakisääteinen työterveyshuolto	201
12.5.3	Sairauspoissaolojen seuranta.....	201
12.5.4	Päihdeohjelma	202
12.5.5	Terveystarkastukset.....	202
12.5.6	Vapaaehtoinen työterveyshuolto	203
12.5.7	Työterveyshuollon jatkuminen irtisanomisen yhteydessä.....	203
12.6	Työtapaturma- ja ammattitautisuoja	204
 KERTAUSTEHTÄVIÄ.....		 206
OIKEUSTAPAUSHAKEMISTO		208
ASIASANAHAKEMISTO.....		211